

Curei danter la laves

La Mont de Sëuc dan 240 milions de ani

CUREI Y FLUORESCĒNZA

Pra l'ultima nrescides fates dal Museum Gherdëina sun la Mont de Sëuc iesen unic sëura che i fossi de curei, y te na mëndra mesura nce chëi de moluscs y tieres de mer echinoderms curi da plaches de ciauc, prejenta na fluorescënza che possa vester plu o mancul sterscia. La fluorescënza ie n fenomen fisich pra chël che n pez tucà da lum ultra-violeta (UV) manda ora lum "da udëi".

Al mumënt, cun i studies che va mo inant, ne san mo nia da dé na spligazion segura a chësc fenomen, ma n possa sambën jaghé che n ie ruvei a chësc resultat tres la storia diagenetica che i curei à fat pea tl tēmp de milions y milions de ani: dala mort dan za. 240 milions de ani nchin che i ie dan da puech unic giatei.

L schelet de curei da ncueicundi ie fat de aragonit, na forma de ciarbonat de ciauc chimicamēter scialdi mancul stabil che l ciauciar; chësc cumporta che l possa se desfé saurì sce l banch de curei de mer vën a sté ora dl'ega. La colonies de curei ntan l Ladinich Aut se ova sentà sëura tl'eghes puech sotes ntëur ala ijules vulcaniches y pra i ëures dla plataformes de ciarbonat. N possa donca se nmaginé che do l arbassada dl nivel de mer ieles unides a cuntat cun nflussc fulestieres y l aragonit originel se à desfat y à lascià lueges uetes ti banc urmei litifichei (deventei sas).

Canche na pert de chisc ëures ie plu inant smuiei ju tla poza de mer sota, se à chësta lueges uetes mplenì de ciarbonat nuef arichì da ions de elemēnc chimics, bonamēter strontium y mangan, desfac tl'ega.

Avisa chisc ions, te de pitliscima cuantiteies, splighëssa chësta fluorescënza. Sce la secuenza di evēnc stimenëssa, stlarissela nce ciuldì che la gran pert de chisc curei ne à nia cunservà si struttura de schelet originela, sfanteda tres la diagenesa, ma mé la morfologia generela dla colonia. Ma l ie nce ezezions!

Test: Andrea Tintori

La vedrina scura permët de udëi i fossi nia mé tla lum "normal" ma nce tla lum ultravioleta.